

**RAMMER FOR MUNTLLIG EKSAMEN I SAMFUNNSFAGENE
PRIVATISTER 2018**

Gjelder for alle utdanningsprogram	
<u>Fagkoder:</u> GEO1001, SAF1001, REL1001, HIS1002, HIS1003, SAM3001, SAM3003, SAM3017, SAM3018, SAM3019, SAM3021, SAM3037, SAM3039	<u>Fagnavn:</u> Geografi, Samfunnsfag, Religion og etikk, Historie, Historie og filosofi 1 og 2, Sosialkunnskap, Samfunnsgeografi, Sosiologi og sosialantropologi, Politikk og menneskerettigheter, Psykologi 1 og 2
<u>Årstrinn:</u> Vg1, Vg2, Vg3	<u>Forberedelsestid:</u> 30 minutter <u>Eksamenstid:</u> Inntil 30 minutter
<u>Oppgaveproduksjon:</u> 1. sensor/eksaminator	
<u>Forberedelsesdelen:</u> Forberedelsesdelen består av et overordnet tema som favner bredt og dekker flere hovedområder i læreplanen. Kompetansemålene som temaet dekker, skal være oppgitt. Maks 3 kandidater på samme parti får samme tema. Spesielt for historie: Minst ett metodemål skal være oppgitt, og temaet skal ikke inneholde årstall eller avgrensning til historisk periode. I forberedelsesdelen får kandidatene ikke informasjon om selve spørsmålene som vil bli stilt under eksamen.	
<u>Eksamen:</u> Kandidaten eksamineres i henhold til trukket tema. Dersom kandidaten ikke får vist bredde i sin kompetanse i faget innenfor gitt tema, kan det også eksamineres i andre deler av læreplanen.	
<u>Hjelpemidler:</u> Alle hjelpemidler er tillatt i forberedelsestiden unntatt verktøy som tillater kommunikasjon. Utvalgte nettsteder vil være tilgjengelige. Se oversikt på Østfold fylkeskommunes nettsider. På eksamen får kandidaten ha med seg notater fra forberedelsestiden.	
<u>Vurdering:</u> Grunnlaget for vurdering er kompetansemålene i læreplanen for hvert enkelt fag. Karakteren skal fastsettes på individuelt grunnlag og skal være en helhetsvurdering av kandidatens kompetanse slik den kommer frem på eksamen. Fylkets fagseksjon har utarbeidet generelle vurderingskriterier for muntlig eksamen i samfunnsfagene. Geografi har egne kjennetegn på måloppnåelse. Vurderingskriterier/ kjennetegn og rammedokument gjøres kjent for kandidatene på Østfold fylkeskommunes nettsider.	
<u>Sensur:</u> Karakter skal settes etter hver kandidat og formidles til kandidatene fortløpende. Kandidaten har krav på en begrunnelse for karakteren som er basert på vurderingskriteriene i faget.	

Vurderingskriterier til muntlig eksamen i samfunnsfagene

Det er kandidatens individuelle kompetanse i forhold til de aktuelle kompetansemålene i læreplanen som skal vurderes. Den muntlige besvarelsen vurderes i sin helhet.

Kandidaten viser/har:

Karakteren 6	<ul style="list-style-type: none">• Svært god bredde og dybde i fagkunnskap innen aktuelle kompetansemål• Stor grad av selvstendighet, forståelse og refleksjon• Kan i stor grad vurdere og drøfte sammenhenger• Svært god bruk av fagbegreper• Svært god struktur og formidling
Karakteren 5	<ul style="list-style-type: none">• Meget god fagkunnskap innen aktuelle kompetansemål• Kan gjøre greie for, drøfte og vurdere fagstoffet på en presis måte• Ser sammenhenger og viser meget god forståelse• Hensiktsmessig og selvstendig bruk av fagbegreper• Meget god struktur og formidling
Karakteren 4	<ul style="list-style-type: none">• God fagkunnskap innen aktuelle kompetansemål• Oversikt over og kan anvende sentrale deler av fagstoffet• Kan se noen sammenhenger og viser god forståelse• God bruk av fagbegreper• God struktur og formidling
Karakteren 3	<ul style="list-style-type: none">• Noe begrenset fagkunnskap innen aktuelle kompetansemål• Kan gjengi sentrale deler av fagstoffet og viser nokså god forståelse• Kjenner til og kan anvende noen sentrale fagbegreper• Noen grad av struktur og nokså god formidling
Karakteren 2	<ul style="list-style-type: none">• Begrenset fagkunnskap innen aktuelle kompetansemål• Kan gi en fragmentarisk framstilling av noe fagstoff• Kjenner til og kan forklare noen sentrale faglige begreper• Lav grad av struktur og uklar formidling
Karakteren 1	<ul style="list-style-type: none">• Strykkarakter viser svært liten grad av måloppnåelse på alle områder

KJENNETEGN PÅ MÅLOPPNÅELSE I GEOGRAFI – GEO1001

Kompetansemål		Kjennetegn på karakteren 2	Kjennetegn på karakterene 3-4	Kjennetegn på karakterene 5-6
Geografiske kilder og verktøy	Eleven skal kunne <ul style="list-style-type: none"> - finne fram og bruke digitale kart og trykte kart i ulik målestokk - bruke GIS - lese av kart - finne og bruke geografisk informasjon og bilder - registrere og observere geografiske tema under feltarbeid - kunne gi en oversikt over geografiske hovedtrekk som elver, innsjøer, fjell, byer og land nasjonalt og globalt 	Eleven kan <ul style="list-style-type: none"> - finne enkel informasjon og har noe kartforståelse - i noen grad registrere og observere og nytte bilder. - gi en enkel oversikt over geografiske hovedtrekk. 	Eleven kan <ul style="list-style-type: none"> - bruke /tolke ulike kart, bilder og GIS - tolke/avlese grafiske fremstillinger og geografisk informasjon fra ulike kilder og fra egne registreringer. - gjengi en del geografiske hovedtrekk som land, elver, byer fjell, osv. nasjonalt og globalt. 	Eleven kan <ul style="list-style-type: none"> - tolke og analysere bilder, kart, GIS og ulike grafiske framstillinger. - vurdere årsaker og drøfte sammenhenger mellom det naturskapte og menneskeskapte ved å bruke kunnskaper om indre og ytre krefter. - vise en kritisk holdning til ulike informasjonskilder - kan gi en klar oversikt over nasjonale og globale geografiske hovedtrekk
Landskap og klima	Eleven skal kunne <ul style="list-style-type: none"> - gjøre greie for jordas oppbygning, hovedtyper av bergarter og hvordan de er dannet. - forklare hvordan indre og ytre krefter former landskap, kjenne igjen typiske landformer i Norge. - beskrive naturlandskap og forskjellige naturlandskap og forklare sammenhenger og forskjeller mellom dem. - diskutere estetiske og økonomiske verdier i landskap - gjøre greie for globale hav- og luftstrømmer og hva de har å si for klimaet - gjøre greie for forhold som bestemmer vær og klimaforholdene i Norge 	Eleven kan <ul style="list-style-type: none"> - gjengi noen av lagene i jordklodens oppbygning og dannelsen av hovedbergartene. - kjenner til en viss grad de indre og ytre kreftene som former landskap. - til en viss grad beskrive forskjeller mellom naturlandskap og kulturlandskap og i et enkelt språk redegjøre for verdiene disse har. - kjenner til noen hav- og 	Eleven kan <ul style="list-style-type: none"> - forklare jordens oppbygning og dannelsen av hovedbergartene - i noen grad forklare de viktigste indre og ytre krefter som former landskap og greie ut om forskjeller mellom natur og kulturlandskap. - til en viss grad nytte faguttrykk i beskrivelsen av forskjeller og verdier i et naturlandskap og kulturlandskap - Kan forklare og påvise en del av hav- og luftstrømmene og i noen grad forklare hva de har å si for 	Eleven kan <ul style="list-style-type: none"> - nytte et presist fagspråk i en faglig sterk utgreiing om jordas oppbygning, inndeling av bergarter og dannelsen. - bruke kunnskapene om de ytre og indre prosessene til å drøfte estetiske og økonomiske verdier i ulike landskapstyper. - kan på en presis måte gjøre greie for globale hav- og luftstrømmene og forklare hva de betyr for klimaet. - drøfte ved hjelp av fagspråk

	<ul style="list-style-type: none"> - drøfte årsakene til naturkatastrofer i verden og hvilke virkninger de har på samfunn som blir rammet 	<p>luftstrømmer</p> <ul style="list-style-type: none"> - kjenne noen klimabegreper og hva som avgjør klima i Norge, - beskrive i enkle ordlag noen naturkatastrofer og årsaken til dem 	<p>klimaet</p> <ul style="list-style-type: none"> - gjøre rede for vær – og klimaforhold i Norge og nytte en viss grad av fagspråk. - redegjøre for årsaker til ulike naturkatastrofer og beskrive hvilke konsekvenser de kan ha 	<p>hva som bestemmer vær - og klima i Norge.</p> <ul style="list-style-type: none"> - diskutere årsaker til og virkninger av ulike naturkatastrofer.
<p>Ressurser og næringsvirksomhet</p>	<p>Eleven skal kunne</p> <ul style="list-style-type: none"> - gjøre greie for ressursbegrepet og diskutere hva som er lagt i begrepet bærekraftig ressursutnyttelse - gi eksempel på og sammenlikne ulike former for arealbruk i Norge - drøfte miljøkonsekvenser i det norske og samiske samfunn av bruk og inngrep i naturområde. - gi eksempel på hvordan man har utnyttet ressursene i Norge og drøfte hvordan endringer i næringsstrukturen har påvirket lokalisering og bosetningsmønster - gi eksempel på lokaliseringsfaktorer som er viktige for global virksomhet og internasjonal arbeidsdeling, og vurdere hva dette har å si i dag. 	<p>Eleven kan</p> <ul style="list-style-type: none"> - forklare i et enkelt språk ressurs og bærekraftig utvikling - kjenne til noen forskjellige former for arealbruk og miljøkonsekvenser ved bruk og inngrep i naturområder. - beskrive noen av ressursene Norge utnytter og kjenne til endringer i næringsstruktur, lokalisering og bosetningsmønster - forklare begrepet lokalisering 	<p>Eleven kan</p> <ul style="list-style-type: none"> - i et presist språk redegjøre for ressursbegrepet og bærekraftig utvikling - forklare arealbruk ved eksempler og greie ut om miljøkonsekvenser ved inngrep i norske og samiske områder. - forklare hvordan Norge har utnyttet ressursene og hvordan dette har ført til ulike endringer - greie ut om lokalisering på forskjellige nivå ved å nytte et fagspråk 	<p>Eleven kan</p> <ul style="list-style-type: none"> - diskutere ressursbegrepet og bærekraftig utvikling. - sammenlikne og drøfte ulike former for arealbruk og konsekvenser ved inngrep i naturområder. - drøfte hvordan endringer i næringsstrukturen har påvirket lokalisering og bosetningsmønster i Norge. - vurdere forholdet mellom naturressurser, menneskelige ressurser og menneskeskapte ressurser. - vurdere betydningen av lokaliseringsfaktorer i et globalt perspektiv.

Demografi og utvikling	Eleven skal kunne <ul style="list-style-type: none"> - gjøre greie for den demografiske utviklinga i Norge med hovedvekt på situasjonen i dag. - forklare årsakene til flyttestrømmer i land og mellom land og drøfte virkningene - gjøre greie for teorier om befolkningsutvikling og drøfte globale befolkningsforhold - gjøre greie for globale forskjeller i fordeling og levekår, forklare mulige årsaker til dem og drøfte hvordan man kan jevne ut forskjeller mellom land. 	Eleven kan <ul style="list-style-type: none"> -forklare demografi, kjenne til Norges folketall, noen demografiske komponenter og de viktigste endringene i befolkningsutviklingen - greie ut om hvorfor folk flytter nasjonalt og internasjonalt - kjenner noen teorier om befolkningsutvikling og ulikheter i levekår. - kjenne til noen strategier for utvikling. 	Eleven kan <ul style="list-style-type: none"> - bruke en viss grad av faglige definisjoner til å greie ut om demografiske komponenter, endringer i befolkningsutviklingen. - forklare flyttestrømmer og til en viss grad vurdere virkningen av dem. - til en viss grad redegjøre for ulike befolkningsteorier, globale befolkningsforhold og forskjeller i levekår. - til en viss grad drøfte en utjevning i levekår mellom land. 	Eleven kan <ul style="list-style-type: none"> - drøfte den demografiske utviklinga i Norge. - drøfte årsaker og virkninger av flytting både nasjonalt og globalt. - greie ut om teoriene om befolkningsteorier klart og presist. - drøfte globale befolkningsforhold og hvordan man kan jevne ut ulikheter i levekår
<p style="text-align: center;">Praktisk feltarbeid/ekskursjon</p> <p>Kompetansemål i "Geografiske kilder og verktøy": Eleven skal kunne - gjøre observasjoner og registreringer av geografiske tema på ekskursjon eller feltarbeid og bruke dem til å se natur og samfunn i sammenheng.</p>	Eleven kan <ul style="list-style-type: none"> - delta og registrere ulike fenomen i forbindelse med feltarbeid og ekskursjon. - skrive eller presentere muntlig en enkel rapport. 	Eleven kan <ul style="list-style-type: none"> - gjøre relativt selvstendige observasjoner og registreringer av ulike geografiske tema. - presentere skriftlig eller muntlig en rapport som ser noe sammenheng mellom natur og kultur 	Eleven kan <ul style="list-style-type: none"> - på en selvstendig måte planlegge og gjennomføre en ekskursjon/et feltarbeid - vurdere eget arbeid, grunngi egne observasjoner og drøfte sammenhengen mellom natur og samfunn 	
<p style="text-align: center;">Presentasjon</p>	<ul style="list-style-type: none"> - lage skriftlige og muntlige presentasjoner fra ulike faglige arbeider i et enkelt og forståelig språk. 	<ul style="list-style-type: none"> - lage skriftlige og muntlige presentasjoner ved å nytte noe fagspråk, geografisk og digitalt verktøy. - til en viss grad grunngi egne synspunkt 	<ul style="list-style-type: none"> - bruke et hensiktsmessig fagspråk, geografisk verktøy GIS og digitalt utstyr i ulike presentasjonsformer. - grunngi og reflektere over egne synspunkt. 	